

ISSN 3041-1793 Online

УДК 355.233:378.147

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-5\(22\)-1063-1082](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-5(22)-1063-1082)

Сокульський Ігор Миколайович кандидат ветеринарних наук, доцент, доцент кафедри внутрішньої патології та морфології, Поліський національний університет, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-6237-0328>

Павленко Віктор Олександрович старший викладач кафедри фізичної та загальновійськової підготовки, Поліський національний університет, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-9313-2069>

Лагодний Олександр Васильович кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри охорони державної таємниці та захисту інформації факультету охорони державної таємниці та інформаційного протидіювання, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-0812-939X>

ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Сучасна система вищої освіти зазнає суттєвих трансформацій, спрямованих на посилення практичної складової підготовки здобувачів у контексті національної безпеки, що зумовлено умовами воєнного стану в Україні, зростанням рівня безпекових загроз та необхідністю підвищення готовності громадян до ефективних дій у кризових і надзвичайних ситуаціях. У цьому контексті особливого значення набуває формування у студентської молоді базових знань, практичних умінь і психологічної стійкості, необхідних для адекватного реагування на сучасні виклики та ризики.

У статті висвітлено сучасні підходи до підготовки здобувачів вищої освіти у сфері безпеки та оборонної обізнаності. Розглянуто актуальні підходи до формування базових компетентностей із курсу вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти в умовах сучасних безпекових викликів. Обґрунтовано доцільність упровадження елементів військово-прикладної підготовки у освітній процес закладів вищої освіти як складової підготовки молоді до дій у кризових та надзвичайних ситуаціях.

Встановлено, що курс вогнева підготовка у цивільних закладах вищої освіти має переважно базовий, ознайомчо-прикладний характер і спрямована на формування у здобувачів теоретичних знань щодо будови та принципів дії

стрілецької зброї, правил безпечного поводження з нею, а також набуття первинних практичних навичок її використання. Поряд із цим важливого значення набуває розвиток психологічної стійкості, самоконтролю, відповідальності та здатності діяти в умовах підвищеного стресу.

Підкреслено, що трансформація підходів до підготовки здобувачів вищої освіти у сфері національної безпеки зумовлює оновлення змісту навчальних дисциплін. Зокрема, замість попередніх форматів загальновійськової підготовки запроваджується курс «Основи національного спротиву», який передбачає поєднання теоретичної підготовки з практичними заняттями, зокрема набуття навичок ведення вогню зі стрілецької зброї.

Таким чином, вогнева підготовка розглядається як важлива складова формування базових безпекових і практичних компетентностей здобувачів вищої освіти, що сприяє підвищенню їх готовності до дій в умовах сучасних викликів та загроз. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти, підвищення ефективності формування базових компетентностей з курсу вогневої підготовки, а також розвитку психологічної стійкості та готовності здобувачів до дій в умовах підвищених безпекових викликів.

Ключові слова: базові компетентності, освітній процес, воєнний стан, основи національного спротиву, вогнева підготовка, здобувачі вищої освіти, стрілецька зброя, безпечне поводження зі зброєю, практичні навички, психологічна стійкість, національна безпека

Sokulskyi Ihor Candidate of Veterinary Sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Internal pathology and morphology, Polissia National University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-6237-0328>

Pavlenko Viktor Senior Lecturer of the Department of Physical and General Military Training, Polissia National University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-9313-2069>

Lahodnyi Oleksandr Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Deputy Head of the Department of State Secrets Protection and Information Security of the Faculty of State Secrets Protection and Information Confrontation, Korolov Zhytomyr Military Institute, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-0812-939X>

FORMATION OF BASIC FIREARMS TRAINING COMPETENCIES IN HIGHER EDUCATION STUDENTS UNDER CONTEMPORARY SECURITY CHALLENGES

Abstract. The modern system of higher education is undergoing significant transformations aimed at strengthening the practical component of student training

ISSN 3041-1793 Online

in the context of national security. This is обусловлено by the conditions of martial law in Ukraine, the growing level of security threats, and the necessity to enhance citizens' preparedness for effective actions in crisis and emergency situations. In this context, particular importance is attached to the formation of basic knowledge, practical skills, and psychological resilience among students, which are essential for an adequate response to contemporary challenges and risks.

The article highlights modern approaches to the training of higher education students in the field of security and defense awareness. Current approaches to the formation of basic competencies in firearms training among higher education students under contemporary security challenges are examined. The expediency of introducing elements of military-applied training into the educational process of higher education institutions as a component of youth preparedness for actions in crisis and emergency situations is substantiated.

It has been established that firearms training in civilian higher education institutions is predominantly of a basic, introductory, and applied nature, aimed at developing students' theoretical knowledge of the structure and operating principles of small arms, the rules for their safe handling, as well as the acquisition of primary practical skills in their use. At the same time, particular importance is attached to the development of psychological resilience, self-control, responsibility, and the ability to act effectively under conditions of increased stress.

It is emphasized that the transformation of approaches to the training of higher education students in the field of national security necessitates the modernization of the content of academic disciplines. In particular, previous formats of general military training are being replaced by the course "Fundamentals of National Resistance," which combines theoretical instruction with practical training sessions, including the acquisition of firearms handling and shooting skills.

Thus, firearms training is regarded as an important component in the formation of basic security-related and practical competencies among higher education students, contributing to their increased preparedness for actions under contemporary challenges and threats. The obtained results may be used to improve the educational process in higher education institutions, enhance the effectiveness of developing basic competencies in firearms training courses, as well as foster psychological resilience and students' readiness to act under conditions of heightened security challenges.

Keywords: basic competencies, educational process, martial law, Fundamentals of National Resistance, firearms training, higher education students, small arms, safe handling of firearms, practical skills, psychological resilience, national security.

Постановка проблеми. Становлення ефективної та стійкої системи національної безпеки залишається одним із пріоритетних напрямів державної

політики [1], що визначає стратегічні орієнтири розвитку оборонного сектору та забезпечення захисту національних інтересів [2, 3]. Сучасні процеси реформування оборонного сектору, орієнтовані на імплементацію європейських та євроатлантичних підходів, передбачають формування Збройних Сил України нового типу, здатних ефективно виконувати завдання із захисту національних інтересів та мати високий рівень суспільної довіри [4]. У цьому контексті особливого значення набуває якість підготовки військових фахівців, курсантів та здобувачів вищої освіти, оскільки саме від рівня професійної підготовленості залежить ефективність функціонування всієї системи оборони держави [5, 6].

У процесі трансформації сектору безпеки та оборони України одним із ключових завдань залишається підготовка висококваліфікованих військових фахівців, здатних діяти відповідно до сучасних тенденцій у сфері оборони та безпеки держави імplementованих до стандартів НАТО, та ефективно реагувати на виклики сучасного воєнного середовища [7]. В умовах триваючих з 2014 року бойових дій, що суттєво загострилися після 2022 року, особливої актуальності набуває питання підвищення рівня навченості як важливої складової формування професійного рівня готовності майбутніх офіцерів та фахівців безпекового сектору [8].

Вогнева підготовка є диференційованою за змістом і рівнем складності залежно від специфіки військових спеціальностей та роду діяльності. Для різних категорій військовослужбовців вона передбачає відповідний обсяг теоретичних знань та практичних навичок за призначенням [9]. Водночас незалежно від сфери застосування вона залишається невід'ємним елементом професійної підготовки фахівців безпекового сектору.

Таким чином, навіть для здобувачів вищої освіти невійськових спеціальностей формування базових знань про вогневу підготовку, правила безпечного поводження зі стрілецькою зброєю та первинні практичні навички залишаються важливим елементом освітнього процесу [10]. У сучасних безпекових умовах така складова підготовки набуває актуальності та розглядається як один із пріоритетних напрямів формування базових компетентностей у сфері національної безпеки.

Курс вогнева підготовка є одним із ключових компонентів професійної підготовки майбутніх офіцерів у військових навчальних закладах, оскільки спрямована на формування необхідних навичок та професійно важливих якостей для ефективного виконання завдань за призначенням. Вона охоплює не лише опанування техніки стрільби та правил поводження зі стрілецькою зброєю, але й істотно впливає на розвиток лідерських якостей військовослужбовців. Зокрема, систематична вогнева підготовка сприяє формуванню психологічної стійкості, здатності до швидкого прийняття рішень у стресових

ISSN 3041-1793 Online

умовах, розвитку волі та відповідальності. Таким чином, простежується невідемний взаємозв'язок між рівнем оволодіння навичками вогневої підготовки та загальною професійною готовністю майбутніх офіцерів [11, 12].

У сучасних умовах розвитку оборонного сектору України та модернізації військово-технічної складової актуалізуються питання підвищення ефективності вогневої підготовки у різних силових структурах. Зокрема, у підрозділах Державної прикордонної служби України вона спрямована на вдосконалення практичних навичок поводження зі зброєю, підготовки її до застосування та ефективного використання як індивідуально, так і у складі підрозділів. Важливим аспектом є раціональне використання боєприпасів та підвищення злагодженості дій особового складу в умовах виконання службово-бойових завдань [13, 14].

Особливе значення вогнева підготовка має і для працівників Національної поліції, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням правопорядку, безпеки громадян та реагуванням на надзвичайні ситуації (15). У цьому контексті підготовка охоплює не лише практичне володіння зброєю та знання її матеріальної частини, а й ґрунтовне опанування нормативно-правових засад її застосування [12, 16]. Це є необхідною умовою правомірного та безпечного використання вогнепальної зброї. Вогнева підготовка у поліцейських формуваннях сприяє підвищенню рівня професійної майстерності, уважності, дисциплінованості та готовності до оперативного реагування в змінних умовах обстановки. Крім того, вона включає відпрацювання тактико-спеціальних дій, навичок поведінки у конфліктних ситуаціях, дій у разі надзвичайних подій та організації безпечного виконання службових завдань [17].

Таким чином, вогнева підготовка в різних силових структурах має виражену прикладну спрямованість і орієнтована на виконання конкретних службово-бойових завдань, що водночас актуалізує необхідність адаптації її базових елементів до освітнього середовища закладів вищої освіти з метою формування у здобувачів фундаментальних безпекових компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика підготовки фахівців у сфері безпеки та оборони, зокрема формування практичних навичок поводження зі стрілецькою зброєю, перебуває у центрі уваги сучасних наукових досліджень [18]. Це зумовлено трансформацією безпекового середовища та необхідністю вдосконалення підходів до підготовки різних категорій фахівців – від військовослужбовців до здобувачів вищої освіти. У цьому контексті актуалізується потреба переосмислення традиційних підходів до організації професійної освіти, зокрема щодо змісту, форм і методів підготовки студентів і курсантів до виконання завдань, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї. Така переорієнтація освітнього процесу спрямована на підвищення його практичної

спрямованості, адаптацію до сучасних умов та забезпечення належного рівня готовності здобувачів освіти до дій у ситуаціях підвищеного ризику [19].

Водночас аналіз наукових джерел свідчить, що питання організації та методики викладання вогневої підготовки у закладах вищої освіти цивільного профілю висвітлено фрагментарно та не набуло достатнього системного опрацювання. Переважна більшість досліджень зосереджена на підготовці військовослужбовців, курсантів або представників силових структур, тоді як особливості формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів невійськових спеціальностей залишаються недостатньо розкритими. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення зазначеної проблематики, зокрема з урахуванням специфіки освітнього середовища закладів вищої освіти та нових підходів до підготовки молоді в умовах трансформації системи національної безпеки.

Аналіз наукових джерел свідчить, що питання формування бойових та прикладних компетентностей активно досліджується у вітчизняному й зарубіжному науковому просторі. Зокрема, у працях Мисливої О.О. та Бодирєва Д.А. [20], Согоріна А.А. та Бірюкова О.І. [21] розглядаються сучасні підходи до вдосконалення вогневої підготовки, зокрема через упровадження інноваційних технологій та використання тренажерних і симуляційних засобів у навчальному процесі. У дослідженні Наточія А. Д. та Болгаренка В. М. [11] проаналізовано взаємозв'язок вогневої підготовки з формуванням професійно важливих якостей майбутніх офіцерів, зокрема її вплив на розвиток дисциплінованості, відповідальності, психологічної стійкості та здатності до прийняття рішень у складних умовах. У свою чергу, Петренко В.М. та співавтори акцентують увагу на необхідності системного підходу до організації підготовки зі стрілецької зброї та її практичного застосування в умовах, наближених до реальних [22].

Разом із тим у наукових працях значна увага приділяється підготовці військовослужбовців та курсантів, тоді як питання формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти немілітарного профілю висвітлені недостатньо. Зокрема, потребують подальшого дослідження методичні підходи до поєднання теоретичної та практичної складових навчання, адаптації елементів вогневої підготовки до освітнього середовища, а також формування психологічної готовності студентів до дій у стресових ситуаціях. Водночас у попередні роки окремі аспекти вогневої підготовки здобувачів вищої освіти реалізовувалися в межах базової загальновійськової підготовки освіти [23]. Проте з 2026 року передбачено зміну підходів до організації такої підготовки: скасовується обов'язковість проходження відповідного курсу, натомість запроваджується система підготовки до національного спротиву [24]. Її ключовою метою є формування у

ISSN 3041-1793 Online

громадян відповідального ставлення до оборони держави на основі більш гнучких, адаптивних та практично орієнтованих підходів до навчання, що, у свою чергу, актуалізує необхідність наукового обґрунтування змісту та методики викладання вогневої підготовки здобувачів вищої освіти в умовах реформування освітньої та безпекової підготовки.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні та практичні підходи до формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти в умовах сучасних безпекових викликів, а також визначити ефективні методи поєднання теоретичної підготовки з практичним набуттям навичок поводження зі стрілецькою зброєю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні безпекові виклики та умови воєнного стану в Україні зумовлюють необхідність переосмислення підходів до підготовки здобувачів вищої освіти, у тому числі в аспекті формування базових навичок, пов'язаних із безпекою та обороною. Особливої актуальності набуває інтеграція елементів військово-прикладної підготовки в освітній процес, що стосується як студентів немілітарного профілю, так і курсантів профільних закладів освіти. У цьому контексті вогнева підготовка розглядається не лише як суто технічна складова, а як важливий інструмент формування відповідальності, самоконтролю, дисципліни та готовності до дій у складних і стресових умовах.

На сучасному етапі розвитку суспільства та держави відбувається трансформація освітніх підходів, що передбачає перегляд традиційних уявлень про зміст, форми і методи професійної підготовки [16]. Це стосується і підготовки здобувачів вищої освіти до дій, пов'язаних із безпечним поводженням зі стрілецькою зброєю та виконанням базових завдань у ситуаціях підвищеного ризику. Зростає потреба у формуванні не лише теоретичних знань, а й базових практичних навичок, що забезпечують здатність адекватно реагувати на сучасні загрози.

Важливим кроком у цьому напрямі стало оновлення підходів до організації підготовки здобувачів вищої освіти невійськових спеціальностей у контексті формування базових компетентностей з питань національної безпеки. Зокрема, передбачається поступова заміна базової загальновійськової підготовки на нову освітню дисципліну – «Основи національного спротиву», яка впроваджується у закладах фахової передвищої та вищої освіти [24]. Відповідні зміни закріплені на законодавчому рівні та спрямовані на формування у молоді базових безпекових компетентностей, зокрема розуміння сучасних загроз, алгоритмів дій у кризових ситуаціях, а також навичок збереження життя та здоров'я. Важливою складовою цього курсу є поєднання теоретичної складової з практичними заняттями, у тому числі з елементами вогневої підготовки та набуттям первинних навичок ведення вогню зі стрілецької зброї.

У межах дослідження основну увагу зосереджено на здобувачах другого курсу закладів вищої освіти різних спеціальностей, які залучались до навчальних занять з дисципліни базової загальновійськової підготовки, у структурі якої передбачено опанування елементів курсу вогневої підготовки. Вогнева підготовка при цьому реалізовувалася на базі спеціалізованого інтерактивного тиру із використанням прикладного програмного забезпечення, що передбачало поетапне відпрацювання практичних дій – від вивчення конструктивних особливостей стрілецької зброї до виконання вправ зі стрільби. Аналіз показує, що вогнева підготовка посідає важливе місце у структурі таких занять, оскільки забезпечує формування базових практичних умінь, пов'язаних із безпечним поводженням зі зброєю, розвиток концентрації уваги, відповідальності та здатності діяти в умовах підвищеного психоемоційного напруження. З позиції авторів, саме така інтеграція теоретичних знань і практичних навичок створює передумови для формування у здобувачів вищої освіти необхідного рівня готовності до дій у сучасному безпековому середовищі.

Разом із тим, на підставі узагальнення практичного досвіду проведення занять, безпосереднього спостереження, аналізу виконання вправ, а також індивідуальних і групових обговорень зі здобувачами, встановлено, що більшість здобувачів відзначають вагому роль вогневої підготовки у власному професійному та особистісному розвитку. Зокрема, студенти підкреслюють підвищення рівня самоконтролю, уважності та дисциплінованості, покращення здатності концентруватися в умовах зовнішніх подразників, формування відповідального ставлення до дотримання правил безпеки, а також зростання впевненості у власних діях під час виконання практичних завдань. Окремо відзначається позитивний вплив навчальних вправ на зниження рівня тривожності та поступову адаптацію до діяльності в умовах, наближених до стресових, що сприяє розвитку психологічної стійкості та готовності до прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.

Отримані узагальнення мають переважно якісний характер, однак їх узгодженість у різних навчальних групах дозволяє розглядати їх як репрезентативні тенденції. У подальших дослідженнях планується проведення цілеспрямованого анкетування здобувачів вищої освіти з метою кількісного підтвердження виявлених закономірностей, деталізації показників впливу вогневої підготовки на психоемоційний стан студентів та уточнення пріоритетних напрямів удосконалення методики її викладання.

У контексті сучасних підходів до підготовки фахівців сектору безпеки і оборони доцільно відзначити, що значення вогневої підготовки виходить за межі суто технічного опанування навичок стрільби та набуває комплексного характеру. Вона розглядається як складова, що інтегрує фізичну, психологічну

ISSN 3041-1793 Online

та когнітивну готовність до дій у динамічному та потенційно небезпечному середовищі [10]. Саме тому в наукових дослідженнях дедалі більше уваги приділяється не лише змісту підготовки, а й удосконаленню форм і методів її реалізації.

Зокрема, сучасні дослідники підкреслюють необхідність упровадження інноваційних освітніх технологій у процес вогневої підготовки. Так, С. Гаврік та А. Черніков акцентують увагу на важливості формування стрілецької готовності майбутніх працівників правоохоронних органів, зазначаючи, що ефективність дій у ситуаціях вогневого контакту значною мірою залежить від швидкості прийняття рішень та рівня відпрацьованості практичних навичок. У цьому зв'язку автори обґрунтовують доцільність використання імітаційного моделювання як складової освітнього процесу [25].

Поряд із цим, ефективність підготовки значною мірою визначається рівнем матеріально-технічного забезпечення. Використання сучасних тренувальних засобів дозволяє створювати навчальні умови, максимально наближені до реальних, зокрема шляхом моделювання різних тактичних ситуацій, змін освітлення, обмеженої видимості та наявності додаткових подразників. Практичні вправи можуть ускладнюватися фізичним навантаженням, застосуванням укриттів, а також імітацією відмов у роботі зброї, що сприяє формуванню стійких навичок дій у нестандартних ситуаціях та підвищує рівень готовності до реальних викликів [16].

Важливим напрямом удосконалення вогневої підготовки є активне впровадження цифрових технологій та інтерактивних засобів навчання. Зокрема, застосування комп'ютерних програм і мультимедійних тирів дає змогу відтворювати різноманітні сценарії службових завдань та ситуацій, у яких необхідно приймати рішення щодо застосування зброї. Подібні технології широко використовуються у міжнародній практиці. Наприклад, у США під час підготовки поліцейських застосовуються електронні тренажерні комплекси, що забезпечують моделювання просторових ситуацій та дозволяють оцінювати дії того, хто навчається, за низкою параметрів, зокрема швидкістю реакції, точністю стрільби та обґрунтованістю прийнятих рішень [26].

Узагальнюючи наведене, можна стверджувати, що сучасна вогнева підготовка потребує комплексного підходу, який поєднує традиційні методи навчання з інноваційними технологіями. Такий підхід є доцільним не лише для підготовки фахівців силових структур, але й для адаптації її окремих елементів до освітнього процесу закладів вищої освіти, що відповідає актуальним потребам формування базових безпекових компетентностей у здобувачів освіти.

Узагальнення наукових підходів до організації вогневої підготовки доцільно доповнити аналізом нормативно-методичних документів, що

регламентують її зміст і порядок реалізації у військових формуваннях. Зокрема, важливе значення мають положення військової навчально-методичної публікації ВКДП 7-00(01).01 «Методика підготовки та проведення занять з вогневої підготовки», розробленої Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з Національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного [27]. Даний документ визначає загальні підходи до планування, організації та проведення занять, а також встановлює вимоги до рівня підготовленості військовослужбовців.

Відповідно до зазначених методичних положень, зміст кожного розділу вогневої підготовки визначається типовими каталогами завдань підготовки Збройних Сил України, які охоплюють індивідуальні та колективні завдання, а також враховують специфіку підготовки за видами, родами військ і військовими спеціальностями. Водночас підготовка курсантів передбачає більш поглиблений і професійно орієнтований рівень опанування навичок, щодо застосування зброї.

Разом із тим, для здобувачів вищої освіти цивільних спеціальностей вогнева підготовка має інший – базовий і адаптований – характер. Вона спрямована передусім на формування загальних уявлень про будову та принципи функціонування стрілецької зброї, засвоєння правил безпечного поводження з нею, а також набуття первинних практичних навичок, необхідних для дій у потенційно небезпечних ситуаціях. Такий підхід дозволяє забезпечити необхідний мінімум компетентностей без надмірного ускладнення змісту навчання.

Перед визначенням оптимальних методів навчання вогневої підготовки нами було проаналізовано широкий спектр наукових, навчально-методичних і нормативних джерел, що висвітлюють різні аспекти цієї проблематики. У процесі порівняльного аналізу виявлено ключові складові ефективної підготовки, які з урахуванням положень ВКДП 7-00(01).01 [27] були покладені в основу організації навчального процесу під час проведення практичних занять зі здобувачами вищої освіти. Водночас організація навчання здійснювалася з урахуванням робочої програми дисципліни базової загальновійськової підготовки, затвердженої у Поліському національному університеті, у якій чітко визначено зміст теоретичної підготовки, зокрема теми: «Стрілецька зброя», «Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї», «Ручні гранати». Відповідно до вимог програми, за результатами опанування зазначених тем здобувачі освіти повинні володіти необхідним обсягом теоретичних знань щодо будови, принципів дії та правил безпечного застосування стрілецької зброї, що слугувало підґрунтям для подальшого формування практичних навичок у процесі навчання.

ISSN 3041-1793 Online

Зокрема, одним із важливих напрямів удосконалення підготовки є поступове ускладнення умов виконання вправ шляхом включення елементів психоемоційного навантаження. Це досягається через варіативність вправ, зміну вихідних положень для стрільби, виконання завдань після фізичного навантаження, а також моделювання ситуацій, наближених до реальних. Практична підготовка передбачає відпрацювання таких елементів, як приготування до стрільби з різних положень, ведення вогню по цілях, що з'являються та рухаються, зміна вогневих позицій, а також виконання окремих дій, пов'язаних із технікою поводження зі зброєю. Подібні підходи сприяють не лише формуванню технічних навичок, але й розвитку стійкості до стресових факторів, швидкості реакції та здатності приймати рішення в умовах обмеженого часу.

Отже, використання адаптованих елементів військових методик у поєднанні з освітніми підходами створює підґрунтя для ефективного формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти.

Важливо відзначити, що практична складова підготовки реалізовувалася на базі спеціалізованого тиру з використанням сучасних навчально-тренувальних засобів. Зокрема, застосовувалися прикладне програмне забезпечення, яке забезпечувало візуалізацію мішеневої обстановки, звуковий супровід пострілів та імітацію умов, наближених до реальних. Під час занять використовувалися навчальні зразки стрілецької зброї, що за своїми габаритами, масою та основними конструктивними елементами максимально відповідали бойовим аналогам. Такий підхід дозволив сформувати у здобувачів освіти реалістичне уявлення про процес ведення вогню, підвищити рівень залученості до навчання та забезпечити більш ефективне відпрацювання практичних навичок в умовах, максимально наближених до реальних.

Формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти в межах нашого дослідження здійснювалося через системну організацію практичних занять, побудованих на поєднанні теоретичних положень і поетапного відпрацювання практичних дій. Особливу увагу приділяли не лише засвоєнню окремих елементів підготовки, а й формуванню цілісного уявлення про безпечне, відповідальне та ефективне поводження зі стрілецькою зброєю.

Практична підготовка реалізовувалася відповідно до затвердженої робочої програми дисципліни, з урахуванням змісту тем «Стрілецька зброя» та «Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї». На початковому етапі здобувачі освіти опановували теоретичні засади: призначення, тактико-технічні характеристики та бойові властивості стрілецької зброї, її будову та принципи функціонування. Значна увага приділялася формуванню розуміння

правил безпечного поводження зі зброєю, що розглядалося як базова компетентність, без якої неможливе подальше практичне навчання.

Подальший етап передбачав формування практичних умінь, зокрема відпрацювання навичок підготовки зброї до використання, спорядження магазину, заряджання та розряджання, постановки на запобіжник, а також усунення можливих затримок під час стрільби. Здобувачі освіти виконували вправи з прийняття положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи), відпрацьовували правильне утримання зброї, техніку прицілювання та плавного спуску спускового гачка.

Важливою складовою підготовки було навчання основам ведення вогню, що включало визначення вихідних установок (вибір прицілу та точки прицілювання), урахування впливу зовнішніх чинників, визначення відстані до цілі, а також виконання початкових вогневих завдань. Практичні заняття проводилися з використанням навчально-тренувальних засобів, мультимедійних тирів, що дозволяло поетапно формувати навички кучності стрільби з різних положень на дистанціях 25, 50 та 100 метрів.

З позиції формування компетентностей важливим є те, що кожен етап підготовки був спрямований не лише на засвоєння окремих дій, а й на розвиток здатності застосовувати їх у комплексі, дотримуючись визначених алгоритмів та правил безпеки. Це дозволило забезпечити поступовий перехід від теоретичного розуміння до практичного виконання дій у наближених до реальних умовах.

З метою узагальнення отриманих результатів та структурування процесу формування базових компетентностей з вогневої підготовки доцільно представити основні етапи підготовки, їх зміст та очікувані результати (рис. 1).

Етап підготовки	Зміст навчання	Сформовані компетентності
Теоретичний	Вивчення призначення, тактико-технічні характеристики, будови та принципів дії стрілецької зброї; правила безпеки	Розуміння основ функціонування зброї; сформованість безпечного мислення
Початково-практичний	Спорядження магазину, заряджання/розряджання, постановка на запобіжник, усунення затримок	Базові навички поводження зі зброєю; алгоритмічність дій
Техніко-прикладний	Прийняття положень для стрільби, утримання зброї, прицілювання, спуск гачка	Координація рухів, точність дій, концентрація уваги
Стрілковий	Визначення вихідних установок, виконання вправ на кучність стрільби, вирішення вогневих завдань	Здатність до практичного застосування навичок; адаптація до умов виконання завдань
Комплексний	Виконання комплексних вправ у тирі з використанням тренажерів	Вміння застосовувати отримані знання і навички на

Рис. 1. Основні етапи формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти

З метою більш глибокого розуміння впливу вогневої підготовки на формування особистісних і професійно значущих якостей здобувачів вищої освіти, у процесі дослідження було узагальнено результати спостережень, аналізу виконання практичних вправ та зворотного зв'язку від студентів. Отримані дані дозволили систематизувати основні напрями впливу вогневої підготовки на розвиток ключових якостей, що формуються під час занять.

Встановлено, що участь у практичних заняттях із вогневої підготовки сприяє не лише набуттю практичних навичок, а й розвитку важливих психофізіологічних та поведінкових характеристик, які мають значення як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті. Узагальнені результати наведено у рисунку 2.

Напрямок впливу	Характеристика впливу	Практичний прояв
Дисциплінованість	Формування відповідального ставлення до виконання вимог і правил	Чітке дотримання інструкцій і заходів безпеки
Концентрація уваги	Розвиток здатності зосереджуватися на виконанні завдання	Підвищення точності під час виконання вправ
Стресостійкість	Адаптація до умов психоемоційного навантаження	Зниження рівня тривожності під час практичних занять
Самоконтроль	Формування здатності контролювати власні дії та емоції	Виваженість рішень під час виконання вправ
Відповідальність	Усвідомлення наслідків дій при роботі зі зброєю	Дотримання безпечної поведінки на всіх етапах
Оперативність мислення	Розвиток швидкості прийняття рішень	Швидке реагування на зміну умов обстановки
Координація рухів	Узгодженість моторних дій	Правильне виконання технічних елементів стрільби

Рис. 2. Вплив вогневої підготовки на формування особистісних та професійних якостей здобувачів вищої освіти

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що вогнева підготовка у закладах вищої освіти виконує не лише прикладну функцію, а й виступає важливим чинником комплексного розвитку особистості здобувача. Її вплив проявляється у формуванні сукупності базових компетентностей, що поєднують знання, практичні навички та психологічну готовність до дій у різних умовах, що є особливо актуальним у контексті сучасних безпекових викликів. Водночас слід ураховувати трансформацію підходів до організації відповідної підготовки: якщо раніше вона реалізовувалася в межах дисципліни базової загальновійськової підготовки, то починаючи з 2026 навчального року передбачається впровадження нової освітньої моделі – підготовки до національного спротиву. Такий підхід орієнтований на більш гнучке поєднання теоретичних знань і практичних умінь, а також на формування відповідального ставлення здобувачів освіти до питань особистої та національної безпеки.

ISSN 3041-1793 Online

Висновки. В результаті проведеного дослідження встановлено, що формування базових компетентностей з вогневої підготовки у здобувачів вищої освіти є важливою складовою сучасної освітньої підготовки в умовах підвищених безпекових викликів. Доведено, що навіть для здобувачів вищої освіти така підготовка має суттєве значення, оскільки сприяє не лише набуттю базових знань і практичних навичок поводження зі стрілецькою зброєю, але й розвитку особистісних якостей, зокрема відповідальності, дисциплінованості, стресостійкості та здатності до прийняття рішень у складних ситуаціях.

Визначено, що ефективність формування зазначених компетентностей значною мірою залежить від поєднання теоретичної та практичної складових навчання, а також від використання сучасних навчально-тренувальних засобів. Застосування спеціалізованих тирів, комп'ютеризованих програм та імітаційних технологій дозволяє створювати умови, максимально наближені до реальних, що підвищує якість засвоєння матеріалу та рівень підготовленості здобувачів освіти.

Узагальнення результатів практичної підготовки засвідчило, що поетапна організація навчального процесу – від засвоєння теоретичних основ до виконання практичних вправ різного рівня складності – забезпечує формування цілісної системи знань, умінь і навичок. При цьому важливу роль відіграє включення елементів психоемоційного навантаження, що сприяє адаптації здобувачів до дій у стресових умовах.

Окремо слід відзначити, що трансформація освітніх підходів, пов'язана із запровадженням з 2026 року підготовки до національного спротиву на заміну базової загальновійськової підготовки, відкриває нові можливості для вдосконалення змісту та методики вогневої підготовки. Це потребує подальшого наукового обґрунтування та розроблення адаптованих освітніх моделей, орієнтованих на формування у здобувачів вищої освіти базових безпекових компетентностей.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні кількісного та якісного аналізу ефективності запропонованих підходів, зокрема шляхом анкетування здобувачів освіти, а також у розробленні методичних рекомендацій щодо інтеграції елементів вогневої підготовки в освітній процес закладів вищої освіти в умовах впровадження нових навчальних програм.

Література:

1. Сокульський І. М., Дунаєвська О. Ф., Гутий Б. В. Сучасні підходи домедичної підготовки в контексті базової загальновійськової підготовки. *Національні інтереси України: науково-практичний журнал. Розділ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»*. 2026. № 1(18). С. 421–440. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1\(18\)-421-440](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1(18)-421-440)

2. Самсонов Ю., Гарбар Є., Безбородов Є., Толокнєєв В., Литовченко А. Програма формування готовності курсантів ВВНЗ, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змальної діяльності. *Військова освіта*. 2022. № 1 (45). С. 249–264. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/249-264>

3. Рибалко П. Ф., Красілов А. Д., Курбакова С. М., Романюк О. А., Арабаджі О. М. Теоретичні аспекти визначення впливу спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки й оборони України на їх готовність до службово-бойової діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. 2. С. 599–63. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-2.11>

4. Горбенко С. В., Хома В. В., Шпанчук Г. В., Смірнов І. І. Адаптація військово-вслужбовців до цивільного життя – один з основних напрямів розвитку кадрової політики у збройних силах України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2013. Випуск 4(37). С. 15–21. file:///E:/Documents/Downloads/ZKhUPS_2013_4_6.pdf

5. Тіхонов Г. М., Кірілкін Є. І., Шпанчук Г. В., Смірнов І. І. Напрями удосконалення професійного розвитку офіцерського складу щодо підвищення бойових спроможностей військ (сил). *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень. Національного університету оборони України*. 2022. № 3(76). С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2022-3-76/111-117>

6. Зельницький А. М. Теоретико-методологічні засади гарантування якості вищої військ кової освіти у вимірі національної безпеки України. *Наука і оборона*. 2018. № 2. С. 46–51. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-3-2-46-51>

7. Андрієнко А., Оліярник Б., Чорний М. Особливості підготовки стрільця до використання новітніх зразків стрілецької зброї. *Військово-технічний збірник*. 2025. №33(2). С. 194–202. <https://doi.org/10.33577/2312-4458.33.2025.194-202>

8. Согорін А. А., Атаманенко І. О. Стандарти НАТО в формуванні вогневої компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів України. *Національні інтереси України: науково-практичний журнал. Розділ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»*. 2025. № 8(13). С. 328–337. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)-328-336](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)-328-336)

9. Луцков А. В. Формування умінь та навичок застосування стрілецької зброї майбутніми офіцерами прикордонниками під час виконання оперативнослужбових та службово-бойових завдань. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 1(7). С. 406–413. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-406-413](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-406-413)

10. Луценко І. М., Нестеренко О. М., Черевко С. В., Кондратенко В. В., Черевко А. Д. Методичні підходи до формування навичок безпечного поводження зі зброєю та викладання вогневої підготовки здобувачам вищої освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. №16. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15039197>

11. Наточій А. Д., Болгаренко В. М. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів: взаємозв'язок та взаємозалежність. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. №3. С. 374–378. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.64>

12. Наточій А. Д., Смаль П. В. «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 329–333. DOI: [10.31733/2078-3566-2021-4-329-333](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-4-329-333)

13. Заболотний С., Резнік О. Актуальні проблеми викладання дисципліни “вогнева підготовка” в аспектах використання прикордонниками вогнепальної зброї. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. № 2(29). С. 272–283.

ISSN 3041-1793 Online

14. Лопаткін І, Кіцай Я. Методика проведення комплексних практичних занять з курсантами четвертого курсу на кафедрі вогневої та тактико-спеціальної підготовки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2020. № 3(22). С. 113–123. <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/7qoV0BAI/>

15. Чабаненко Ю. С., Мельник О. М. Удосконалення методики проведення практичних занять з дисципліни «вогнева підготовка» у майбутніх працівників правоохоронних органів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 559–562. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-4/138>

16. Бодирєв Д. А., Завістовський О. Д. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 246–249. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.44>

17. Тимофєєв В., Крисько В., Дусяк О. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. №3. С. 372–376. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.63>

18. Семенюк В. І., Лавров О. Ю., Гришин М. В., Руденко М. М., Кравчук А. М. Комплексний підхід до навчання вогневій підготовці з використанням інноваційних технологій. *Системи озброєння і військова техніка*. 2015. № 1(41). С. 186–190.

19. Великий Ю. Застосування інноваційних освітніх технологій на заняттях з вогневої підготовки в ЗВО із специфічними умовами навчання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1. С. 374–385. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-374-385

20. Мислива О. О., Бодирєв Д. А. Вогнева підготовка: інновації vs. традиції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 1(110). С. 23–28

21. Согорін А. А., Бірюков О. І. Сучасні технології НАТО у вогневій підготовці. *Національні інтереси України: науково-практичний журнал*. 2025. № 7(12). С. 260–270. doi: 10.52058/3041-1793-2025-7(12)-260-269.

22. Стрілецька зброя та вогнева підготовка: підручник / В. М. Петренко, А. М. Кривошеєв, М. М. Ляпа, В. В. Семененко. Суми: Сумський державний університет, 2020. 372 с.

23. Сокульський І. М., Павленко В. О. Дунаєвська О. Ф. Оцінка стресових реакцій та обґрунтування методів формування стресостійкості здобувачів вищої освіти в умовах стресогенних чинників освітнього середовища. *Національні інтереси України. Розділ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»*. 2026. № 4(26). С. 812–827. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4\(21\)-812-827](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4(21)-812-827)

24. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань підготовки громадян України до національного спротиву». від 25.03.2026 № 4826-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4826-20#Text>

25. Гаврик С. Ю., Черников А. І. Удосконалення вогневої підготовки поліцейських. *Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 трав. 2016 р.). МВС України, Департамент патрульної поліції України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. С. 111–116.

26. Pleskac T. J., Cesario J., Johnson D. J., Gagnon G. Modeling police officers' deadly force decisions in an immersive shooting simulator. *Journal of experimental psychology. Applied*. 2025. Vol. 31(4). P. 297–313. <https://doi.org/10.1037/xap0000542>

27. Методика підготовки та проведення занять з вогневої підготовки. ВКДП 7-00(01).01. Військова навчально-методична публікація командирам (інструкторам) для підготовки до проведення занять з вогневої підготовки. 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/fzujnw>

References:

1. Sokulskyi, I., Dunaievska, O., & Gutyj, B. (2026). Suchasni pidkhody domedychnoyi pidhotovky v konteksti bazovoyi zahal'noviys'kovoyi pidhotovky [Modern approaches to pre-medical training in the context of basic military training]. *National interests of Ukraine. Section "Military Sciences, National Security, and State Border Security"*, 1(18), 421–440. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1\(18\)-421-440](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1(18)-421-440) [in Ukrainian].
2. Samsonov, Y., Garbar, E., Bezborodov, E., Tolokneev, V., & Litovchenko, A. (2022). Prohrama formuvannya hotovnosti kursantiv VVNZ, yaki spetsializuyut'sya v praktychniy stril'bi do zmahal'noyi diyal'nosti [The program of formation of readiness of cadets of higher military educational institutions specializing in practical shooting for competitive activity.]. *Military Education*, 1(45), 249–264. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/249-264> [in Ukrainian].
3. Rybalko, P., Krasilov, A., Kurbakova, S., Romanyuk, O., & Arabadzhi, O. (2021). Teoretychni aspekty vyznachennya vplyvu spetsial'noyi fizychnoyi pidhotovlenosti maybutnikh ofitseriv instytutsiy sektoru bezpeky y oborony Ukrayiny na yikh hotovnist' do sluzhbovo-boyovoyi diyal'nosti [Theoretical aspects of determining the impact of Special Physical readiness of future officers of Institutions of the Security and Defense Sector of Ukraine on their readiness for military service], *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*, 75(2), 599–63. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-2.11>
4. Gorbenko, S. V., Homa, V. V., Shpanchuk, G. V., & Smirnov, I. I. (2013). Adaptation of military personnel to civilian life is one of the main directions of development of personnel policy in the Armed Forces of Ukraine. [Adaptation of retired military personnel to the civilian life as one of the branches in the development of personnel policy in the armed forces of Ukraine]. *Collection of scientific works of the Kharkiv University of the Air Force*, 4(37), 15–21. [in Ukrainian].
5. Tikhonov, G., Kirilkin, E., Shpanchuk, G., & Smirnov, I. (2022). Napryamy udoskonalennya profesiynoho rozvytku ofitser's'koho skladu shchodo pidvyshchennya boyovykh uspihiv viys'k (syl). [Directions for improving the professional development of officers to increase the combat capabilities of troops (forces)]. *Collection of the scientific papers of the Center for Military and Strategic Studies of the National Defence University of Ukraine*, 3(76), 111–117. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2022-3-76/111-117> [in Ukrainian].
6. Zelnytskyi, A. M. (2018). Teoretyko-metodolohichni zasady zabezpechennya yakosti vyshchoyi viys'kovoyi osvity u vymiri natsional'noyi bezpeky Ukrayiny. [Theoretical and methodological principles of guaranteeing the quality of higher military education in the dimension of national security of Ukraine]. *Science and Defence*, 2, 46–51. <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-3-2-46-51> [in Ukrainian].
7. Andriienko, A., Oliyarnyk, B., & Chorny, M. (2025). Osoblyvosti pidhotovky stril'tsya do vykorystannya novykh zrazkiv strilet's'koyi zbroyi [Peculiarities of shooter training for the use of the latest small arms models]. *Military Technical Collection*, 33(2), 194–202. <https://doi.org/10.33577/2312-4458.33.2025.194-202> [in Ukrainian].
8. Sogorin, A. A., & Atamanenko, I. O. (2025). Standarty NATO u formuvanni vohnevoyi kompetentnosti kursantiv vyshchych viys'kovykh navchal'nykh zakladiv Ukrayiny [Standards in forming the fire competence of cadets in higher military educational institutions in Ukraine]. *National interests of Ukraine. Section "Military Sciences, National Security, and State Border Security"*, 8(13), 328–337. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)-328-336](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)-328-336) [in Ukrainian].

ISSN 3041-1793 Online

9. Lutskov, A. V. (2023). Formuvannya umin' ta navychok zastosuvannya strilets'koyi zbroyi maybutnimy ofitseramy prykordonnykamy pid chas vykonannya operatyvno-sluzhbovykh ta sluzhbovo-boyovykh zavdan' [Formation of the skills and skills of use of firearms by future officers of border guards during the performance of operational-service and service-combat tasks]. *Current issues in modern science*, 1(7), 406–413. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-406-413](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-406-413). [in Ukrainian].

10. Lutsenko, I., Nesterenko, O., Cherevko, S., Kondratenko, V., & Cherevko, A. (2025). Metodichni pidkhody do formuvannya navychok bezpechnoho povodzhennya zi zbroyeiu ta vykladannya vohnevoyi pidhotovky zdobuvacham vyshchoyi osvity [Methodological approaches to developing safe weapon handling skills and teaching firearms training to higher education students]. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, (16). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15039197> [in Ukrainian].

11. Natochi, A., Bolharenko, V. (2024). Vohneva pidhotovka ta formuvannya profesiynykh yakostey u maybutnikh ofitseriv: vzayemozv'yazok ta vzayemozalezhnist' [Firearms training and development of professional qualities in future officers: interconnection and interdependence]. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 3, 374–378. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.64>

12. Natochii, A., & Smal, P. (2021). Vohneva pidhotovka – skladova profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh ofitseriv politsiyi. [Firearms training as a component of professional competence of future police officers]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 4(114), 329–333. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-4-329-333 [in Ukrainian].

13. Zabolotnyi S., & Reznik O. (2022). Aktual'ni problemy vykladannya dystsypliny "vohneva pidhotovka" v aspektakh vykorystannya prykordonnykamy vohnepal'noyi zbroyi [Current problems of teaching the discipline "Fire Training" in aspects of borders of firearms use]. *Collection of Scientific Papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, 2(29), 272–283. <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/4257/1/22%20%281%29.pdf> [in Ukrainian].

14. Lopatkin, I., & Kitsay, Ya. (2020). Metodyka provedennya kompleksnykh praktychnykh zanyat' z kursantamy chetvertoho kursu na kafedri vohnevoyi ta taktyko-spetsial'noyi pidhotovky [Methods of conducting comprehensive practical trainings with fourth-year cadets at the department of Vre weapon and tactical and special training]. *Collection of Scientific Papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, 3(22), 113–123. <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/7qoV0BAL/> [in Ukrainian].

15. Chabanenko, Yu. S., & Melnyk, O. M. (2021). Udoskonalennia metodyky provedennia praktychnykh zaniat' z dystsypliny «vohneva pidhotovka» u maybutnikh pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv. [Improvement of the methodology for conducting practical classes in the discipline "firearms training" for future law enforcement employees]. *Juridical scientific and electronic journal*, 4, 559–562. [in Ukrainian].

16. Bodyrev, D. A., & Zavistovsky, O. D. (2023). Novi pidkhody u metodytsi vykladannya vohnevoyi pidhotovky pid chas voyennoho stanu [New approaches in the method of teaching shooting training during the state of martial]. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, № 3, 246–249. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.44> [in Ukrainian].

17. Timofeev, V., Krysko, V., & Dusyak, O. (2026). Vohneva pidhotovka kursantiv ZVO zi spetsyfichnymy umovamy navchannya v umovakh voyennoho stanu [Fire training of cadets of the Military Academy with specific conditions of training under martial law]. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 3, 372–376. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.63> [in Ukrainian].

18. Semenyuk, V. I., Lavrov, O. Yu., Grishin, N. V., Rudenko, M. M., & Kravhuk, A. M. (2015). Kompleksnyy pidkhid do navchannya vohneviy pidhotovtsi z vykorystannyam innovatsiynykh tekhnolohiy. Systemy ozbroynennya i viys'kova tekhnika [An integrated approach to teaching weapons training with using innovative technologies]. Weapon systems and military equipment, 1(41), 186–190. [in Ukrainian].
19. Velykyi, Y. (2022). Zastosuvannya innovatsiynykh osvitnikh tekhnolohiy na zanyattakh z vohnevoyi pidhotovky v ZVO iz spetsial'nymy umovamy navchannya [Use of innovative educational technologies in fire training classes in conjunction with specific learning conditions]. Scientific Bulletin of the Dnipro State University of Internal Affairs, 1, 374–385. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-374-385
20. Myslyva, O. O., & Bodyriev, D. A. (2021). Vohneva pidhotovka: innovatsii vs. tradytsii [Fire training: innovation vs. tradition]. Scientific Bulletin of the Dnipro State University of Internal Affairs, № 1(110). С. 23–28.
21. Sogorin, A. A., & Biriukov O. I. (2025) Suchasni tekhnolohii NATO u vohnevii pidhotovtsi [Modern NATO Technologies in Firearms Training] Natsionalni interesy Ukrainy: naukovo-praktychnyi zhurnal - National Interests of Ukraine: Scientific and Practical Journal, 7(12), 260–270. doi: 10.52058/3041-1793-2025-7(12)-260-269 [in Ukrainian].
22. Petrenko, V. M., Kryvoshieiev, K. O., Liapa, M. M., & Semenenko, V. V. (2020). Striletska zbroia ta vohneva pidhotovka [Small arms and firearms training] [in Ukrainian].
23. Sokulskyi, I., Pavlenko, V., & Dunaievska, O. (2026). Otsinka stresovykh reaktsiy ta obgruntuvannya metodiv formuvannya stresostiykosti здобувачів вищої освіти в умовах стресових чинників освітнього середовища. Natsional'ni interesy Ukrayiny [Assessment of stress reactions and justification of methods for developing stress resilience in higher education students under the influence of stressogenic factors in the educational environment]. National interests of Ukraine. Section “Military Sciences, National Security, and State Border Security”, 4(26), 812–827. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4\(21\)-812-827](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-4(21)-812-827) [in Ukrainian].
24. Zakon Ukrainy «O vnesenii izmeneniy v nekotoryye zakony Ukrainy po otдел'nykh voprosam podgotovki grazhdan Ukrainy k natsional'nomu soprotivleniyu». [Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding Certain Issues of Preparing Citizens of Ukraine for National Resistance"].(2026). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4826-20#Text>
25. Gavryk, S. Yu., & Chernikov, A. I. (2016). Udoskonalennya vohnevoyi pidhotovky politseys'kykh [Improving the fire training of police officers]. Features of the training of police officers in the context of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: collection of materials of the I International Scientific and Practical Conference, Kharkiv, 111–116. [in Ukrainian].
26. Pleskac, T. J., Cesario, J., Johnson, D. J., & Gagnon, G. (2025). Modeling police officers' deadly force decisions in an immersive shooting simulator. Journal of experimental psychology. Applied, 31(4), 297–313. <https://doi.org/10.1037/xap0000542>
27. Metodyka pidhotovky ta provedennya zanyat' z vohnevoyi pidhotovky. [Methodology for preparing and conducting fire training classes. (2020). VKDP 7-00(01).01. Military educational and methodological publication for commanders (instructors) to prepare for conducting fire training classes]. Retrieved from <https://surl.li/fzujnw> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 25.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.05.2026